

Gerður G. Óskarsdóttir

Rannsóknin
Starfshættir í grunnskólum

Kynning

Ráðstefna Samtaka áhugafólks um skólaþróun og
Rannsóknastofu um þróun skólastarfs
18.-19. nóvember 2011

Markmið

- Gefa **yfirsýn yfir núverandi starfshætti** í íslenskum grunnskólum.
- Skapa **forsendur fyrir þróunarstarfi** á vegum sveitarfélaga og einstakra skóla, sem verið gæti undir handleiðslu rannsóknarhópsins.
- Mynda **gagnasafn fyrir langtímarannsóknir** á þróun starfshátta í grunnskólum – opið öðrum fræðimönnum.

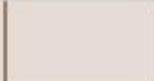

Umgjörð rannsókna

Líkan sem hvílir á sex **stoðum** – byggir á matstæki um þróun starfshátta í grunnskólum sem þróað var af starfsfólki á Menntasviði Reykjavíkurborgar og skólastjórnendum árið 2005.

- **Skipulagsstoð:** Skipulag og stjórnun skólastarfs.
- **Námsumhverfisstóð:** Námsumhverfi innan skólastofunnar og í skólanum almennt.
- **Viðhorfastoð:** Viðhorf nemenda, kennara, stjórnenda og foreldra til náms.
- **Nemendastoð:** Viðfangsefni og nám nemenda.
- **Kennarastoð:** Hlutverk kennara og kennsluhættir.
- **Foreldra- og samfélagsstoð:** Þátttaka foreldra í skólastarfi og tengsl skóla við grenndarsamfélagið.

1 Skipulagsstoðin

1. stig	2. stig	3. stig	4. stig	5. stig
Nemendur skipt í árganga og bekk		Sambærta línan árganga		Sambærta þvert á árganga
Þé vinnu nemenda fer fram í lokafun skólastofn		Sum gjafi útan skólastofu áhrif hefur fyrir vinnusvæði		Allt skólagjögnunni skipt í vinnusvæði
Nátt skipt eftir skólagjögnun		Nú skólaglög í þessu þvert á grænur í þessum bekk; nemendur hafa val í sumum grænur		Nú skólaglög í þessu þvert á grænur; nemendur hafa val
Ein kennari - ein bekkur		Tveir eða þrjú kennarar ábyrgir fyrir nemendum innan árganga		Kennarar, tveir eða þrjú, ábyrgir fyrir hljópi nemenda, þvert á árganga
Hver starfsmannur vinnur einn og sér		Ferleysis samvinnu sumra kennara og starfsmanna við undirbúning - innan árganga eða þvert á árganga		Kennarar og aðrir starfsmenn vinnu saman í ferlegum bekkjum með nemendum
Stundskipt skipt ríkar í 10 mín. kennstíðar		Stundskipt brotin upp stundum		Skólagægin skipt skipt ríkar í 3-4 vinnustöður
				

2 Námsumhverfisstoðin

1. stig	2. stig	3. stig	4. stig	5. stig
Ein og ein nemandi stífar við stótt bekk, allir hafa fram, bekkur í ríkan, kennari stendur fyrir framan - á við um allan skólann	Sumir kennarar stundum með vinnusvæði í stöfu, einn	Vinnusvæði innan bekkstofu (þessu) fyrir nemendur vinnu fyrst og fremst í „stærri stöfu“	Fljótt nemendur vinnu á vinnusvæðum og fara að hluta til á milli rýna	Öllum skilavann skipt ríkar í vinnusvæði, stótt ríkar, þ.m.t. gangar; nemendur fara sig á milli svæða
Vinna nemenda ekki sjáleg - sultur veggir		Vinna nemenda sjáleg í sumum skólastofum		Vinna nemenda sjáleg um alla skólagjögnun; efi aðgæglagert fyrir nemendur
Hvergi spjót á milli stöfu		Spjót í „stærri gött“ á milli rýna		Spjót á milli rýna innan svæða
Ein tilva í stöfu, tilvaktala	12-14 nemendur um hverja stöfu	3-11 nemendur um hverja tilva	6-8 nemendur um hverja stöfu	3-5 nemendur um hverja stöfu; ferlið fer og þeir stífar í bland
„Loka“ skólastofu, aðrir stífar		„Djót“ skólastofu, bekkur bera þangað til að vinna		Uppgjögnunni með vinnusvæðum og tilvaktum, notuð af skólagjögnun og hljópu, fjölbreyttar skólastofur og önnur gögn
				

3 Viðhorfastoðin

1. stig	2. stig	3. stig
Kennari kennarar í bekkstofu		Ég sé hvernig kennarar eða nátt nemendur í bekkstofu
Skóli talinn vinnusvæði kennara		Skóli talinn vinnusvæði kennara og annara starfsmanna
Áttítt að samir nemendur geti ekki lært - skólinn sé ekki fyrir alla nemendur		Áttítt að samir nemendur geti ekki lært í skólinnum þeir efi í bekkstofu
Ágöngun áttítt að læra það sama, á sama tíma, sama hátt og með sama hæð		Sumir kennarar vilja hafa mismunandi framsýningu t.d. á áttíttum framsýningu eða í samum greinum
Undirbúningur kennara, ábyrgð og áhersla á skólagjögnunni		Þessu skólinn teygir vinnu sumra vinnsmanna; samgjögnun skólagjögnun vinnsmanna
Kennarar eiga hvar, nema hvað verkar vinnusvæði		Vinnsmannur skólagjögnun stífar samum vinnusvæði
Eftirbúningur áttítt að ferdum taln stígar		Uppgjögnunni taln skólagjögnun og ferlið verkar vinnusvæði

4 Kennarastofin

1. stig	2. stig	3. stig	4. stig	5. stig
Sama námsáttátt fyrir helan bekk		2-3 námsáttáttir fyrir hljópu nemenda í einum bekk	Einstaklings-áttáttir fyrir sumu	Allir nemendur geta sér einstaklingsáttáttir í samvinnu við kennara og hvern einn - með markmiðum fyrir námsáttáttir eða námsáttáttir.
Sama verkefni fyrir alla nemendur í bekk		Sama þema fyrir bekk en aðrir nemendur verkefni fyrir hljópu nemenda		Sama þema fyrir stífan hljópu, mismunandi verkefni vöð af einstaklingum og hljópu
Sama námsáttátt fyrir helan bekk		Mismunandi námsáttáttir innan bekkja		Námsáttáttir nemenda í bekk við markmið hvern og einn
Engin formleg, regluleg, þessu skólinn vinnur við nemendur um nám og stífar		Vinnu við nemendur þessu á einn um nám og stífar		Þessu skólinn vinnur við hvern nemanda vinnu - eða hljópu námsáttáttir um nám og stífar
Árgangspírill ú.s.b. þessu á ein		Stífar og skólagjögnunni námsáttáttir fyrir hljópu nemenda í áttítt		Skólagjögnunni námsáttáttir með stífar í námsáttáttir
Takmiðað skólagjögnun á framfarum nemenda og annar áttítt		Skólagjögnunni stífar í samvinnu nemenda, hljópu skólagjögnunni og uppgjögnunni		Stífar í samvinnu nemenda skólagjögnunni og markmiðum skólagjögnunni og uppgjögnunni
				

5 Nemendastofin

1. stig	2. stig	3. stig	4. stig	5. stig
Kennarar ábyrgir fyrir námi nemenda		Nemendur tala um að vinnu ábyrgir		Nemendur ábyrgir fyrir námi sínu
Nemendur og ferlið þessu efi námsáttáttir		Nemendur og ferlið þessu námsáttáttir bekkstofu		Nemendur veita sér eigin námsáttáttir í námi og stífar fyrir hljópu bekkstofu í samvinnu við ferlið og kennara
Nemendur taka engin hljópu í skólagjögnunni á námi bekkstofu		Nemendur taka hljópu í skólagjögnunni námi af hljópu er í ferlið þessu kennara		Nemendur geta eigin áttíttir til að ná markmiðum sínum og meira ferlið stífar í samvinnu við kennara
Námsáttáttir eru ekki í bekkstofu		Kennarar tala um þessu þessu námsáttáttir og hljópu til að stjórna nemendum		Nemendur þessu eigin námsáttáttir og markmiðum námsáttáttir
Nemendur vinnu efi ferlið þessu kennara		Nemendur vinnu stífan skólagjögnunni, einn efi í hljópu og veita sér áttíttir og hljópu		Nemendur þessu skólagjögnunni, einn efi í hljópu, efi sér uppgjögnunni, meira og stífar og geta þessu fyrir hljópu skólagjögnunni og markmiðum hljópu
Nemendur hafa efið val		Nemendur hafa efið val í samum greinum		Nemendur veita greinar og verkefni
Nemendur taka ekki hljópu í námsáttáttir innan skólans		Bekkir nemendur taka hljópu í námsáttáttir ferlið og uppgjögnunni		Nemendur taka hljópu í skólagjögnunni skólagjögnunni í bekk

6 Foreldrastofin

1. stig	2. stig	3. stig
Engin áttíttir sendar foreldrum; engin formleg þessu þessu í námi þessu vinnu		Ferlið til ferlið námsáttáttir helu bekk
Uppgjögnunni til ferlið áttíttir í námsáttáttir þessu og ferlið þessu		Uppgjögnunni til ferlið áttíttir, áttíttir, í vinnu, áttíttir, með skólagjögnunni og vinnu
Ferlið koma í skólann þessu þessu er bekkur í námsáttáttir efi áttítt		Ferlið taka hljópu í skólagjögnunni þessu ferlið og vinnu
Engin þessu ferlið í bekkstofu nemenda		Ferlið hljópu áttíttir kennara / nemenda í vinnu
		

Samstarfsaðilar

- Alls 20 fræðimenn við HÍ og HA.
- Um 15 meistara- og doktorsnemar.
- Sérfræðingar frá Arkitektastofunni Arkís og hugbúnaðar-fyrirtækinu Mentor.
- Fulltrúar frá Menntasviði Reykjavíkurborgar, Skóladeild Akureyrarbæjar og Fræðsluskrifstofu Reykjanesbæjar.
- 20 grunnskólar í fjórum sveitarfélögum:
 - Um 860 starfsmenn
 - alls um 7.000 nemendur
 - rúmlega 5.000 foreldra
- Starfsmenn rannsóknarinnar.
- Gæðarýnir, Guðbjörg Andrea Jónsdóttir, forstöðum. Fél.v.st. HÍ

Verkefnisstjórn og starfsmenn

- Stjórn verkefnisins skipa oddvitar stoðateyma og verkefnisstjóri:
dr. Anna Kristín Sigurðardóttir, formaður
dr. Amalía Björnsdóttir
dr. Börkur Hansen
dr. Ingvar Sigurgeirsson
dr. Rúnar Sigþórsson
Sólveig Karvelsdóttir MA, d. 2011
Kristín Jónsdóttir MEd.
dr. Gerður G. Óskarsdóttir, verkefnisstjóri
- Stýrihópur um list- og verkgreinar.
- Starfsmenn: Helga Jenný Stefánsdóttir, Ingibjörg Kaldalóns.
Sumarstarfsmenn: Ýr Jónsdóttir og Harpa Henrýsdóttir.
Auk verktaka við afritun viðtala, hönnun gagnagrunns
v/vettvangsathugana o.fl.

Rannsóknarspurningar

- *Hvernig eru starfshættir í íslenskum grunnskólum um þessar mundir, þ.e. hvernig er framkvæmd náms og kennslu með hliðsjón af líkani af þróun starfshátta í grunnskólum sem nær yfir skipulag og stjórnun, námsumhverfi, viðhorf og hlutverk kennara, nemenda og foreldra?*
- *Með hvaða hætti hefur starfsfólk skóla **lagað nám og kennslu að breytingum í samfélaginu**, þ.e. hvernig er skólinn sem varð til í iðnaðarsamfélaginu að breytast og laga sig að upplýsinga- og þekkingarsamfélaginu/sköpunarsamfélaginu?*
- *Eru **tengsl á milli framkvæmdar** afmarkaðra þátta í starfsháttum skóla og **námsárangurs** nemenda á samræmdum prófum?*
- *Hvernig **birtist stefnumörkun** ríkis, sveitarfélaga og kennarasamtaka í skólastarfi og að hvaða marki hafa **spár** um framtíðarskipan skólamála frá síðustu áratugum ræst?*

Framkvæmd

- Vettvangsathuganir í 1.–10. bekk
- Spurningakannanir til
 - starfsmanna
 - nemenda
 - foreldra
- Viðtöl við starfsmenn og nemendur
- Myndataka
- Skoðun fyrirliggjandi gagna

Gagnasafnið

- Gagna aflað á árunum 2009-2011
- 20 grunnskólar í fjórum sveitarfélögum.
- Úrtak skóla: 17 valdir af handahófi og 3 vegna sérstakrar áherslu á einstaklingsmiðað nám.
2 skólar á Akureyri, 1 í Reykjanesbæ, 16 í Reykjavík, 1 í dreifbýli.

a) Vettvangsathuganir

- 83 skóladagar í jafnmörgum námshópum í 1.–10. bekk; alls um **350 kennslustundir**, 40–90 mín. hver.
- List- og verkgreinar um **110 kennslust.**, 40-80 mín. hver.
- Framkvæmd:
 - 2–3 dagar í hverjum skóla í 3–5 árgöngum, öðrum hverjum árgangi í skóla.
 - Skráðar vettvangsnótur og skráning í rafrænan gagnagrunn skv. gátlista.
 - Í 12% athugana í almennum bekkjum voru tveir athugendur.
 - Skólahúsnæði – námsumhverfi.
- Um 5–20 manns fóru í hvern skóla – að meðaltali 12.

b) Spurningakannanir

Spurningalistar forprófaðir í skóla utan rannsóknar.

Skýrslur til skóla með frumniðurstöðum í samanburði við alla 20 sk.

Efni í spurningalista frá öllum stoðunum	Fjöldi sendir	Fjöldi svarenda	Svarhlutfall
Starfsmenn – 4 sp. listar	Flestir voru 860	823 alls svöruðu a.m.k. einum vagni	80–93%
Nemendur – úrtak úr 7.-10.b.	2.119	1.818	86%
Foreldrar allra barna	5.195	3.481	67%

c) Viðtöl

Ítarleg viðtöl við skólastjórnendur	40
Ítarleg viðtöl við kennara	20
Hópviðtöl við kennara á unglingastigi	10
Stutt viðtöl við kennara (ekki tölvuskráð)	um 90
Hópviðtöl við nemendur á unglingastigi	12
Hópviðtöl við nemendur á miðstigi	10
Viðtöl um tengsl skóla og grenndarsamfélags	10
Viðtöl um UT, s.s. tölvuumsjón og bókasafn	10
Hópviðtöl við list- og verkgreinakennara	7
Stutt viðtöl við list- og verkgreinakennara	27

Alls um **236** viðtöl, þar af **146 tölvuskráð**

d) Ljósmyndir og prentuð gögn

- A.m.k. sex myndir í hverri stofu
- Fjöldi mynda af byggingum
- Stundaskrár
- Námsáætlanir
- Skólanámskrár
- O.fl.

Gildi rannsóknarinnar

- **Frumkvöðlastarf**, fáar jafn umfangsmiklar rannsóknir um starfshætti í grunnskólum fyrirbyggjandi hér á landi.
- Rannsóknarverkefnið er unnið í nánu samstarfi **fjölmenns hóps** fræðimanna úr tveimur háskólum og aðila úr atvinnulífinu.
- **Ráðgjöf um nýtingu niðurstaðna** í þróunarstarfi hluti af verkefninu.
- Niðurstöður mynda **gagnasafn** sem nýst getur öðrum fræðimönnum.
- Rannsóknin leggur fram upplýsingar til að móta áfram **líkan um þróun starfshátta í grunnskólum** svo það nýtist skólum sem best við sjálfsmat og sem umgjörð um umbótastarf.

Þakkir

til allra sem þátt tóku í rannsókninni

- Fulltrúa sveitarfélaga sem gáfu leyfi til rannsóknarinnar í skólunum og veittu okkur aðstoð.
- Stjórnenda skólanna og tengiliða sem unnu með okkur að skipulagi gagnaöflunar.
- Kennara og annarra starfsmanna, nemenda og foreldra sem gáfu leyfi til vettvangsathugana, tóku þátt í spurningakönnunum og veittu viðtöl.

Án þess mikla velvilja sem við mættum í skólunum hefði þessi rannsókn ekki verið gerð.

Þakkir til styrktaraðila

Rannsóknasjóður (Rannís)
Rannsóknasjóður Háskóla Íslands
Rannsóknasjóður Háskólans á Akureyri
Nýsköpunarsjóður námsmann
Vinnumálastofnun

Vefsíða: <http://skrif.hi.is/starfshaettir>